

KODEKS NOVINARJEV SLOVENIJE

Preambula

Izhajajoč iz svobode izražanja in pravice do informacij javnega značaja kot temeljnih človekovih pravic in svoboščin, ki jih zagotavljajo ustava in mednarodni dokumenti s področja varstva človekovih pravic, ter iz načel Münchenske deklaracije, novinarji Slovenije, združeni v Društvu novinarjev Slovenije in Sindikatu novinarjev Slovenije, sprejemamo ta kodeks. Kodeks vsebuje etične standarde kot usmeritve in zavezo za delo novinarjev in drugih ustvarjalcev vsebin, ki so objavljene v slovenskih medijih, ne glede na oblike njihovega razširjanja. Skladnost posameznih ravnanj s tem kodeksom ugotavlja Novinarsko častno razsodišče, skupni organ DNS in SNS. Kodeks dopolnjujejo in pojasnjujejo Priporočila Novinarskega častnega razsodišča (NČR).

Novinarsko delo

1. člen

Novinar mora preverjati točnost zbranih informacij in se izogibati napakam. Svoje napake —čtudi nenamerne — mora priznati in popraviti. V tem primeru NČR lahko presodi, da novinar ni kršil kodeksa.

2. člen

Novinar se mora izogibati osebno žaljivemu predstavljanju podatkov in dejstev.

3. člen

Novinar mora pri objavljanju informacij, ki vsebujejo hude obtožbe, pridobiti odziv tistih, ki jih te informacije zadevajo, praviloma v istem prispevku, sicer pa takoj, ko je mogoče. Enako mora storiti tudi, ko povzema hude obtožbe iz drugih medijev ali arhivov. Če novinar odziva ni mogel pridobiti, mora to javnosti pojasniti.

4. člen

Novinar ne sme zamolčati informacij, ključnih za razumevanje obravnavane teme.

5. člen

Ko novinar objavlja nepotrjene informacije, govorice ali ugibanja, mora na to opozoriti.

6. člen

Novinar mora, kadar je le mogoče, navesti vir informacije.

7. člen

Novinar mora pri objavi rezultatov raziskav navesti naročnika, izvajalca in čas opravljene raziskave. Pri objavi rezultatov raziskav javnega mnenja mora, če je le mogoče, navesti še vzorec in metodo. Če teh podatkov ne more pridobiti, mora javnost na to opozoriti.

8. člen

Novinar se z virom informacij, ki ga sicer lahko identificira, lahko dogovori za zagotavljanje anonimnosti. Takšen vir lahko uporabi le, če informacij ni mogel pridobiti na drug način, objava pa je v javnem interesu. Novinar je dolžan spoštovati dogovor o anonimnosti vira.

9. člen

Novinar se mora izogibati plačevanju informacij.

10. člen

Montaža, napovedi, naslovi in podnapisi ne smejo potvarjati vsebine. Primerno mora biti označena tudi simbolna ali arhivska slika.

11. člen

Plagiatorstvo in ponarejanje dokumentov je nedopustno.

12.* člen

Novinar ne sme uporabljati nedovoljenih načinov zbiranja podatkov. Če informacij, ki so za javnost izrednega pomena, ni mogoče pridobiti drugače, mora svoje ravnanje in razloge zanj predstaviti javnosti.

13.* člen

Novinar se mora vedno predstaviti kot novinar in pojasniti namen zbiranja podatkov. Status novinarja lahko zamolči le izjemoma, kadar je poskušal priti do informacij, ki so v javnem interesu, vendar jih kot novinar ni mogel pridobiti.

14.* člen

Novinar lahko zvočno in slikovno snema ter fotografira le po privolitvi snemane oziroma fotografirane osebe. Privolitev je lahko tudi tiha (če oseba ne nasprotuje). Izjemoma sme novinar snemati, fotografirati brez privolitve, kadar utemeljeno meni, da bo na ta način razkril informacije, ki so v interesu javnosti. Razloge za svojo odločitev mora pojasniti v prispevku.

15. člen

Novinar je dolžan ločiti informacijo od komentarja. Razlika med poročilom o dejstvih in komentarjem mora biti dovolj razvidna, da lahko naslovnik sporočila loči med dejstvi in stališči novinarja.

Elektronske publikacije

16. člen

Odgovorni urednik odgovarja za vsebino komentarjev in drugega avdio-vizualnega materiala bralcev, poslušalcev ali gledalcev. Odgovorni urednik oblikuje pravila za izbiro in vključitev komentarjev. Komentar, ki ni v skladu z objavljenimi pravili, mora biti v najkrajšem času umaknjen.

16.a člen

Odgovorni urednik odgovarja za pregledno dopolnjevanje in popravljanje vsebin spletnih medijev ter oblikuje pravila. Ko novinar ali urednik popravi napako, mora biti poseg označen tako, da je razvidno, kakšna je bila napaka. Ko prispevek zgolj dopolni z novimi informacijami, mora biti razviden čas zadnje spremembe.

Splošne etične norme

17.* člen

Novinar spoštuje pravico posameznika do zasebnosti in se izogiba senzacionalističnemu in neupravičenemu razkrivanju njegove zasebnosti v javnosti. Poseg v posameznikovo zasebnost je upravičen le, če javni interes pretehta nad spoštovanjem njegove zasebnosti. Pri poročanju o javnih osebnostih in tistih, ki želijo dobiti moč in vpliv ter vzbujati pozornost, je pravica javnosti do obveščenosti širša. Novinar se mora zavedati, da lahko z zbiranjem ter objavo informacij, fotografij in posnetkov škodi posameznikom, ki niso vajeni medijske in javne pozornosti.

Posebej mora biti obziren pri omembi imen, objavi fotografij in posnetkov udeležencev nesreč in storilcev ter žrtev kaznivih dejanj.

18. člen

Novinar upošteva, da nihče ni kriv, dokler to ni ugotovljeno z odločitvijo pristojnega organa. Kadar odločitev ni dokončna ali pravnomočna, mora novinar na to opozoriti.

19. člen

Novinar mora posebno obzirnost pokazati pri objavi fotografij in posnetkov, zbiranju informacij in poročanju o otrocih in mladoletnikih, o osebah z motnjami v telesnem ali duševnem razvoju ter o pripadnikih drugih ranljivih skupin.

20. člen

Novinar se mora izogibati narodnostnim, rasnim, spolnim, starostnim, verskim, geografskim in drugim stereotipom ter podrobnostim, ki so povezane s spolnimi nagnjenji, invalidnostjo, fizičnim videzom, socialnim položajem ali drugimi osebnimi okoliščinami posameznikov in skupin.

21. člen

Spodbujanje k nasilju, širjenje sovraštva in nestrpnosti ter druge oblike sovražnega govora so nedopustni. Novinar jih ne sme dopustiti, če pa to ni mogoče, se mora nanje nemudoma odzvati oziroma jih obsoditi.

22. člen

Novinar v prispevkih o spolnih zlorabah in družinskih tragedijah ne sme razkriti identitete žrtev in njihovih svojcev, identitete storilcev ne sme razkriti, kadar bi s tem razkril identiteto žrtev. Enako velja za prispevke o drugih kaznivih dejanjih, če so vanje vpleteni mladoletniki. Identiteto lahko razkrije s soglasjem polnoletne žrtve.

23. člen

Novinar o samomoru in poskusu samomora poroča le, če to narekuje javni interes. Pri tem vzroke in okoliščine samomora ali poskusa samomora navaja previdno. Ne navaja metode in kraja dejanja. Identiteto osebe, ki je storila ali poskusila storiti samomor, razkrije le, če za to obstaja javni interes. Izjema je poročanje o zgodovinskih osebah.

Konflikti interesov

24. člen

Če je novinar vpleten v dogodke, o katerih poroča, in je v konfliktu interesov, mora to razkriti ali se iz poročanja izločiti.

25. člen

Prepletanje ali združevanje novinarskih in oglaševalskih ali politično propagandnih besedil ni dopustno. Oglasna sporočila, plačane objave in oglasi morajo biti prepoznavno in nedvoumno ločeni od novinarskih besedil. Če obstaja kakršenkoli dvom, mora biti nedvoumno označeno, da gre za oglas. Hibridi med oglaševalskimi ali politično propagandnimi in novinarskimi vsebinami so nedopustni.

26. člen

Da bi se novinar izognil dejanskim ali navideznim konfliktom interesov, se mora odreči darilom, uslugam, nagradam in drugim ugodnostim. Izogniti se mora delu zunaj novinarskega poklica, ki zmanjšuje njegovo verodostojnost ali verodostojnost novinarske skupnosti.

27. člen

Novinar ne sme informacij o finančnih dogodkih, ki jih dobi pri svojem profesionalnem delu, zlorabljeni za osebne interese. Če trguje z vrednostnimi papirji, o katerih poroča, mora to razkriti javnosti.

Pravice novinarjev in razmerja do javnosti

28. člen

Novinar ima pravico zavrniti delo, ki je v nasprotju s tem kodeksom in profesionalnimi standardi novinarskega poklica.

29. člen

Nihče ne sme novinarju brez soglasja pomensko spremeniti ali predelati prispevka. Novinar ima pravico podpisovati svoje prispevke. Ni ga mogoče podpisovati brez njegove vednosti ali proti njegovi volji.

Umetna inteligenca

30. člen

Novinar mora razkriti uporabo umetne inteligence in pojasniti način njene uporabe pri pripravi novinarskega prispevka, kadar bistveno vpliva na njegovo vsebino. Ne glede na obseg in način uporabe umetne inteligence je novinar v celoti odgovoren za točnost informacij in celovitost novinarskega prispevka.

31. člen

Odgovorni urednik mora pripraviti in javno objaviti pravila za uporabo umetne inteligence pri pripravi in posredovanju novinarskih prispevkov. Nobena vsebina ne sme biti avtomatizirano objavljena brez človeškega nadzora.

32. člen

Uporaba umetne inteligence ne sme ogroziti integritete novinarja in spoštovanja pravic drugih, ki jih ustvarjanje in posredovanje novinarskega prispevka zadeva.

* Pri uporabi izjem, ki jih dopuščajo 12., 13., 14. in 17. člen in posegajo v pravice drugih, mora novinar pridobiti mnenje odgovornega urednika.

V Ljubljani, 13. maj 2025